

Voorjaar 2023

85

Algemene Ledenvergadering op zaterdag 13 mei 2023

Vereniging “De Oeverlanden Blijven!”

Postadres en ledenadministratie:

E. de Boer-van Rijkstraat 36-I, 1065 GN Amsterdam

telefoon: 020-6154557**website:** www.oeverlanden.nl**facebook:** www.facebook.com/oeverlandenblijven**instagram:** www.instagram.com/oeverlandenblijven**algemeen:** info@oeverlanden.nl**administratie:** ledenadministratie@oeverlanden.nl

De Oeverlanden liggen aan de noordkant van de Nieuwe Meer, ten zuiden van de snelweg A4/A10. Begin jaren tachtig behoevde een actiegroep dit unieke natuurgebied voor 'stadsontwikkeling'. De Vereniging 'De Oeverlanden Blijven!' (VDOB!) is voortgekomen uit deze actiegroep. Het gebied wordt in samenwerking met de gemeente Amsterdam onderhouden door beheervrijwilligers van de VDOB!, die het op traditioneel-ecologische wijze beheren.

Het centrum van de vereniging is het depot, van waaruit de beheervrijwilligers werken. Daar bevindt zich ook het Natuur- en Milieu Educatiecentrum (NME-centrum) 'de Waterkant', waar de meeste excursies starten en Stichting Veldstudie natuureducatie aan schoolkinderen geeft. Het depot en NME-centrum zijn gelegen aan het begin van het Anton Schleperspad, ca. 325 meter vanaf de Riekerweg. U kunt het NME-centrum bezoeken tijdens excursies en doorgaans op dinsdag en woensdag tussen 10.00 en 16.00 uur wanneer de beheervrijwilligers er zijn, evenals soms op zaterdag en zondag.

De *Oever* verschijnt tweemaal per jaar. Daarnaast komt er geregeld een digitale nieuwsbrief uit, met informatie over actuele ontwikkelingen. U kunt deze nieuwsbrief ontvangen door uw e-mailadres door te geven via het voorkeurenformulier op www.oeverlanden.nl onder Contact en info > Algemene informatie. Op www.oeverlanden.nl, in de nieuwsbrief, op Facebook en in huis-aan-huisbladen worden onze excursies gepubliceerd. Nieuwe leden kunnen zich opgeven op www.oeverlanden.nl via Help mee > Word lid. De minimale contributie bedraagt €12,50.

Aan dit nummer werkten mee:

Ben Bolscher, Hans Bootsma, Nico Jansen, Ruud Jansen, Tom Koudstaal, Tello Neckheim, Wichert Stemerding, Liesbeth Stricker.

Bestuur en medewerkers Bestuur: bestuur@oeverlanden.nlLiesbeth Stricker, voorzitter: voorzitter@oeverlanden.nlTom Koudstaal, penningmeester, penningmeester@oeverlanden.nl

Paul Kamsteeg, bestuurslid

Nico Jansen, bestuurslid

Clary Genuit, Kandidaat bestuurslid

Ben Bolscher, webmaster, webmaster@oeverlanden.nlTom Koudstaal, interim redacteur, redactie@oeverlanden.nl

Wichert Stemerding, coördinator beheervrijwilligers

Vacatures, Redacteur en PR-medewerker, informatie via bestuur@oeverlanden.nlStichting Veldstudie: coördinator natuureducatie Paul Kamsteeg. Tel: 034-7342085, natuureducatie@oeverlanden.nl

Foto voorpagina: Rode spoorbloem met loods – op het depot. Foto: Hans Bootsma

In dit nummer

- 2** Colofon en inhoud
- 3** Agenda ALV 2023 / Contributie 2023
- 4** Jaarverslag van het bestuur
- 6** Jaarverslag van het beheer
- 9** Verslag publiciteit en jubileumwerkgroep.
Even voorstellen: Clary Genuit
- 10** Financieel jaarverslag 2022 en begroting 2023
- 12** Op naar 4.000 organismen bij het 40 jaar jubileum!
- 14** Op het snijvlak van stad en land
- 16** Oproepen
- 17** Verslag studiedag natuurontwikkeling
- 20** De fietsdriehoek: Een geval van kleinschalig beheer
- 22** Wat kruipt er allemaal rond in de Oeverlanden?

- 24** Heelblaadjes
- 26** Weer nieuwe bijensoorten in de Oeverlanden
- 27** IJsvogelwand in de Oeverlanden
- 28** Activiteiten

Opmaak: Clementine Wittenberg**Druk:** Van de Sande, oplage: 615**Elektronische verzending:** Oplage: 142

Algemene Ledenvergadering 2023

Hierbij nodigen wij u uit voor onze algemene ledenvergadering (ALV) die gehouden zal worden op zaterdag 13 mei 2023 in ons NME-centrum 'De Waterkant', Anton Schleperspad (routebeschrijving: https://www.oeverlanden.nl/algemene_informatie/); de aanvangstijd is 14:00 uur. In de voorliggende *Oever* treft u naast de agenda, de jaarverslagen en jaarstukken, een inzicht in de laatste ontwikkelingen in de Oeverlanden.

Na de vergadering is er, afhankelijk van het weer, een activiteit en gelegenheid voor een korte rondleiding op en rond het terrein bij 'de Waterkant' waarna de middag wordt afgesloten met een drankje en een hapje.

Agenda

1. Opening en vaststellen agenda
2. Bestuursmededelingen
3. Ingekomen stukken
4. Jaarverslag van het bestuur
5. Jaarverslag beheer
6. Jaarverslag publiciteit en jubileumwerkgroep
7. Financieel jaarverslag 2022
8. Verslag kascommissie
9. Benoeming nieuwe kascommissie
10. Verkiezing bestuursleden
11. Begroting 2023
12. Organisatie festiviteiten 40-jarig bestaan vereniging in 2024
13. Rein Cremerfonds
14. Stand van zaken lopende projecten
15. Rondvraag en Sluiting

Reglementair treden Nico Jansen en Tom Koudstaal af. Beide heren zijn herkiesbaar (punt 10).

Clary Genuit heeft zich kandidaat gesteld voor een bestuursfunctie. Na een korte introductie zal onder punt 10 over haar kandidatuur worden gestemd.

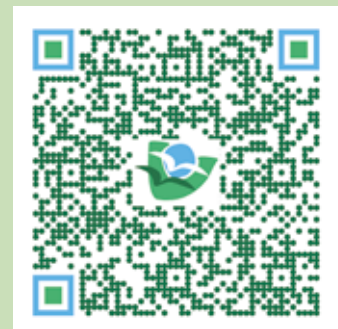
We zijn nog op zoek naar iemand die het bestuur kan steunen met PR-activiteiten en naar een redacteur van ons blad *Oever*. Voor informatie graag contact opnemen met Liesbeth Stricker via voorzitter@oeverlanden.nl.

Contributie 2023

Wij hebben uw contributie heel hard nodig! U heeft hiervoor al van ons een email of brief ontvangen. Als u nog niet betaald heeft en geen automatische betaling heeft ingesteld, dan kunt u de contributie 2023 ook overmaken via een betaalverzoek met bijgaande QR-code.

Hoe werkt het?

- Scan deze QR-code met de QR-scanner op uw smartphone.
- Open het ING-betaalverzoek in uw browser.
- Bij 'ING Betaalverzoek via IDEAL' hoogt u het bedrag van €0,00 op naar het gewenste bedrag (minimaal €12,50, meer is van harte welkom!).
- Dan kunt u uw bank kiezen en op de gebruikelijke wijze betalen.

U kunt de contributie ook overmaken op onze rekening NL47 INGB 0004 0688 09 van 'De Oeverlanden Blijven'. Vermeld dan wel graag uw lidnummer of postcode.

Periodieke gift

Wilt u voor uw contributie of donatie gebruik maken van de mogelijkheid van de volledige aftrekbaarheid van het bedrag bij uw belastingaangifte omdat we als vereniging ANBI-geregistreerd zijn? Vraag dan eerst aan penningmeester@oeverlanden.nl de overeenkomst daarvoor met toelichting op. Ook kunt u dit aangeven op het VDOB!-voorkeurenformulier, dat u kunt vinden op onze website www.oeverlanden.nl/algemene_informatie/. U kunt dan ook uw voorkeur opgeven voor de wijze van ontvangst van het blad *Oever*, de nieuwsbrief en de kalender en uw eventuele adreswijziging doorgeven.

Jaarverslag van het bestuur

Zoals ieder jaar presenteert het bestuur de werkzaamheden en activiteiten van de afgelopen periode. Zoals gebruikelijk kunt u de verschillende jaarverslagen in deze Oever terugvinden. De jaarcijfers zullen na goedkeuring van de vergadering op de website worden geplaatst.

Algemene Leden Vergadering (ALV)

In 2022 hadden de volgende leden zitting in het bestuur: Liesbeth Stricker, voorzitter; Tom Koudstaal, penningmeester; Nico Jansen; Paul Kamsteeg en Marianne Frijling. In de loop van 2022 heeft Marianne Frijling aangegeven dat de functie van bestuurslid toch niet echt bij haar past en is zij afgetreden.

Bestuursactiviteiten

Gelukkig kon het bestuur in 2022 weer fysiek bijeenkomen. Het bestuur komt één keer per zes weken bijeen met uitzondering van de zomervakantie. Daarnaast vinden er regelmatig overleggen plaats met vertegenwoordigers van de gemeente Amsterdam en uitvoerders van projecten die van invloed zijn op de Oeverlanden zoals de Ontwikkelstrategie, Zuidasdok en de aanleg van de gasleiding door Gasunie en ook met de andere gebruikers van de Oeverlanden. Daarover meer in dit verslag.

Beheer

Het afgelopen jaar moesten we het weer zonder waarderingssubsidie van de gemeente voor de beheervrijwilligers stellen. Hopelijk zal bij de verdere uitwerking van de Ontwikkelingsstrategie hierop worden teruggekomen.

De natuur in de Oeverlanden verandert mede door klimaatverandering maar ook door de aanwezigheid van de schotse hooglanders. In november is er met een aantal beheervrijwilligers, enkele ambtenaren en externe deskundigen op een studiedag gesproken over de mogelijkheden om het ecologisch beheer daarop aan te passen. De adviezen zullen worden uitgewerkt in uitgangspunten die zullen worden verwerkt in een nieuw beheerplan die we samen met de gemeente dit jaar zullen opstellen.

Leden

Aan het eind van elk jaar vinden er schommelingen in het ledenbestand plaats, ook het afgelopen jaar weer. Vorig jaar hebben 8 leden opgezegd voornamelijk omdat ze zijn verhuisd en zijn er 11 leden overleden en 95 nieuwe leden geregistreerd. Er zijn helaas ook 14 leden uit het bestand verwijderd omdat ze al enkele jaren geen contributie betaalden en ook niet reageerden op aanmaningen of omdat ze onbereikbaar bleken nadat ze zijn verhuisd en dit niet hebben doorgegeven. Aan het eind van 2022 stonden er 680 betalende leden en 41 organisaties ingeschreven.

Toekomst Oeverlanden

De gemeente Amsterdam heeft ons wederom een druk jaartje bezorgd. Waren het in 2021 de gemeentelijke conceptnota's die elkaar in rap tempo opvolgden, afgelopen jaar kwamen er ook aanvragen van en besluiten over vergunningen voor bouwactiviteiten aan de grens van de Oeverlanden bij. We houden leden en niet-leden daar natuurlijk van op de hoogte middels de nieuwsbrieven maar we zetten de verschillende activiteiten nog even op een rijtje.

Ontwikkelstrategie De Oeverlanden

Eerder meldden we al dat er een vijftal kerngroepen is samengesteld om de korte termijn actiepunten voor te bereiden en uit te voeren. De vereniging heeft in alle kerngroepen een vertegenwoordiger. De afbakening van het cruisegebied door duidelijk zichtbare paaltjes heeft afgelopen jaar plaatsgevonden en er is een wandelroute, aangegeven met robuuste paaltjes in de maak. De herinrichting van het recreatiedeel is de inspraak in gegaan. In het kader van verbeteren biodiversiteit zijn er ook afspraken voor de pilot drijvende oevers. Deze pilot wordt gefinancierd door Zuidasdok als compensatie voor de mogelijke bomenkap langs de Riekerweg en ten noorden van de Oude Haagseweg. Van de kerngroepen 'Verbeteren routenetwerk en entrees' en 'Parkeren en verkeersonderzoek' zijn weinig vorderingen te melden.

Schinkelkwartier

In 2022 werd er gestart met investeringsnota's voor verschillende deelgebieden wat betekent dat er per deelgebied een stedenbouwkundig plan, een ontwerp voor de openbare ruimte en een grondexploitatie worden gemaakt die vervolgens aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Van één van de deelgebieden, de Plantijn, ligt een plan met ontwerp van de openbare ruimte inmiddels ter bespreking met omwonenden en andere belanghebbenden. Ook wordt het voormalige Slotervaartziekenhuis grondig gerenoveerd en is er in de onderste verdiepingen al een uitgebreid gezondheidscentrum in gekomen. Daarnaast wordt er een 50 meter hoog appartementencomplex gebouwd tussen dat ziekenhuis en het Antonie van Leeuwenhoek-ziekenhuis.

Hoofdgroenstructuur

In de jaarbrief 2023 meldden we al de stand van zaken van de concept-beleidskader Hoofdgroenstructuur

Renovatie gevel 'de Waterkant' / Foto: Tom Koudstaal

(HGS). Begin 2022 dienden we onze zienswijzen in waarvan wij de reactie daarop pas in november ontvingen. De vereniging was niet ontevreden over de reactie op de op- en aanmerkingen. Wel bleek dat de nieuwe wethouder essentiële toevoegingen in de nota had verwerkt die dus niet in de inspraak waren geweest. De commotie die dit opleverde resulteerde in een extra inspraakavond begin januari 2023. Helaas werd er met de opmerkingen van de insprekers niets gedaan waardoor een paar verontruste Amsterdammers met spoed een eerste referendumverzoek hebben ingediend. Het definitieve referendumverzoek is op 22 maart jl. gelanceerd. De leden kunnen bij het verschijnen van deze Oever nog tekenen (www.rhgs.nl). Na toekenning door de raad zal een periode van vijf tot tien maanden voorafgaan aan het daadwerkelijke referendum. Dit betekent dat het referendum op z'n vroegst aan het eind van dit jaar zal kunnen plaatsvinden.

Onderstation NM2

De vereniging heeft afgelopen jaar een zienswijze ingediend tegen de aanpassing bestemmingsplan voor het onderstation Nieuwe Meer 2, maar die heeft niet tot aanpassingen van dit concept-plan geleid. Dit betekent dus dat Liander/Tennet van de gemeente toestemming krijgt tot 15 meter hoog te bouwen over een lengte van maar liefst 80 meter. Ook hoeven er geen extra maatregelen te worden genomen ten aanzien van de geluidsoverlast die het nieuwe onderstation zal veroorzaken. Wij zien nut en

noodzaak van de energietransitie in maar dat er veel en zo goedkoop mogelijk wordt gebouwd zonder rekening te houden met de omgeving en de daar recreërende inwoners van Amsterdam is heel teleurstellend. In januari heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan goedgekeurd. We hebben inmiddels pro forma beroep aangetekend bij de Raad van State.

Gasunie

De energiecentrale in Diemen moet worden aangesloten op hoogcalorisch aardgas zodat die niet meer hoeft te draaien op Gronings gas. Daarvoor moet een nieuwe gasleiding worden aangelegd die ook deels door de Oeverlanden gaat wat een verbouwing van het Meet- en regelstation Sloten van Gasunie, achter het Onderstation I, tot gevolg heeft. Daarvoor moet helaas een flinke bomenkap plaatsvinden. Alhoewel er zich slechts 35 'echte' bomen staan, de rest van het groen voldoet niet aan de minimale omvang om het een boom te noemen, betekent dat toch weer een behoorlijke kaalslag. Wel heeft Gasunie toegezegd dat na de werkzaamheden het groen zich kan/zal herstellen. Gelukkig is de communicatie met Gasunie goed te noemen, iets wat helaas met Liander/Tennet ontbreekt.

Onderhoud 'De Waterkant', portocabin en loods

De gemeente heeft ons toegezegd een groot deel van de noodzakelijke renovatie aan ons onderkomen de Waterkant voor haar rekening te nemen. Afgelopen jaar zijn de raamkozijnen opgeknapt en de slechte planken aan de buitenkant vervangen. Dit voorjaar

wordt de buitenkant geschilderd. Van het door de gemeente toegezegde geld voor 2023 gaan meerdere noodzakelijke vernieuwingen worden bekostigd. De gemeente is inmiddels op zoek naar een vervangende portocabin voor de beheervrijwilligers. Hopelijk kunnen we op korte termijn een positief resultaat melden. Over de vervanging van de loods kunnen we helaas nog niets concreets melden.

Excursies

Vorig jaar konden alle excursies gelukkig weer plaatsvinden en daar werd goed gebruik van gemaakt. Verschillende excursies zoals de bomenexcursie en de paddenstoelenexcursie werden heel druk bezocht. Nieuw het afgelopen jaar was de vogelexcursie. Enthousiaste wandelaars vroegen om een nachtwandeling en hoewel die niet tevoren was aangekondigd hebben meerdere mensen met de nachtwandeling meegelopen. Het leek in ieder geval voor herhaling vatbaar. Aan de Natuurwerkdag doen als vanouds ook meerdere leden mee. Wel bleek dat meerdere deelnemers hebben verzocht om de tijden voor dit jaar aan te passen en in te korten daar men het fysieke en soms zware werk niet gewend is. Wij zullen daar in de toekomst uiteraard rekening mee houden.

Educatie

In 2022 heeft de vereniging weer samengewerkt met de stichting Veldstudie om de natuur- en milieueducatielessen aan Amsterdamse scholen tot een succes te maken. Na de coronaperiode moesten ook de scholen weer opstarten met de NME-lessen. Als gevolg daarvan hebben er zo'n 600 leerlingen de lessen gevolgd, minder dan we gewend zijn maar hopelijk gaat het aantal dit jaar weer toenemen.

Biobende

Afgelopen jaar nam een bioloog contact met ons op daar hij het leslokaal enkele keren wilde gebruiken met een groepje kinderen van Eekids. Deze bioloog hebben we kunnen strikken om samen met de vereniging de Biobende weer nieuw leven in te blazen. Daarom gaan we in april weer van start met de natuurclub de Biobende. Voor de nieuwere leden onder ons: onder de naam Biobende komen kinderen van 6-12 jaar gedurende een aantal zaterdagen bijeen voor leerzame buitenactiviteiten in en om het NME-centrum De Waterkant. Afhankelijk van de deelname dit voorjaar zullen we beslissen om verder te gaan met de Biobende.

Heem Locaties

Ook Heem Locaties heeft vorig jaar de bovenverdieping weer regelmatig verhuurd. De gelden die ons en de stichting Veldstudie opleveren worden toegevoegd aan de reserve voor onderhoud van de Waterkant.

Jubileum

In 2024 bestaat de vereniging 40 jaar en dat willen we gaan vieren. Afgelopen jaar heeft een voorbereidingscommissie bestaande uit een aantal leden en een bestuurslid flink wat ideeën op papier gezet en die aan het bestuur voorgelegd. Het is de bedoeling dat een aantal van die ideeën dit jaar verder wordt uitgewerkt. Daartoe is een oproep naar de leden uitgegaan voor ondersteuning van werkgroepjes die elk een idee nader uitwerken. Tot op heden zijn er helaas nog weinig aanmeldingen dus hopen wij ook via dit jaarverslag alsnog dat leden zich melden om samen met andere leden de verschillende ideeën uit te werken.

Namens het bestuur, *Liesbeth Stricker*

Jaarverslag van het beheer

We hebben weer een jaar stevig doorgewerkt onder leiding van onze meewerkend voorvrouw & bos- en natuurbeheerster Carla Peperkamp. De werkploeg bestaat momenteel uit ongeveer 20 vrijwilligers van wie de aanwezigheid varieert van sporadisch tot meer dan twee dagen per week. Daarnaast hebben we nog een paar dagen versterking gehad van twee scholieren die hun maatschappelijke stage bij ons kwamen lopen. Erg leuk om een paar zo jonge mensen mee te laten werken en hun inzet was uitstekend. Alles bij elkaar kwamen we op een ruime 3500 uren. Naast de standaard werkzaamheden van maaien en afvoeren, knotten en zagen plus de diverse onderhoudsklussen waren er ook weer wat bijzonderheden voor dit verslag.

Einde van de imkerij

Voor sommigen misschien een verrassend bericht: dit jaar is er besloten definitief te stoppen met de imkerij op de Oeverlanden. Er zijn inmiddels zo veel imkers in Nederland dat de honigbij een te grote concurrent is geworden voor de wilde bijen. Hier waren al langer zorgen over. Er werd ook wetenschappelijk onderzoek naar gedaan op regionaal en internationaal niveau. In een recent rapport van EIS (kenniscentrum insecten) in opdracht van gemeente Amsterdam staan de Oeverlanden aangemerkt als een belangrijk gebied voor wilde bijen en wordt voorgesteld het aantal volken in de omgeving te beperken. In de praktijk was het ook wel te merken. Gezonde volken konden in goede zomers soms niet voldoende honing vinden. Dat kan betekenen dat het gebied niet voldoende

draagkracht heeft. De imkerij was altijd bedoeld als een steun voor de natuur. Nu er zoveel imkers zijn dat het een tegengesteld effect heeft, stoppen we natuurlijk.

Een levende oeverbeschoeiing

De oeverbeschoeiing hebben we ook dit jaar weer vroeg in het jaar aangelegd, direct na het knotten van de wilgen. Dit doen we sinds een paar jaar zo, met de bedoeling dat de verse wilgentakken opnieuw gaan uitlopen. We hopen op een levende beschoeiing. Tot nu toe houden de uitgelopen takken het op z'n best twee jaar vol, maar ze trekken in die tijd veel insecten en andere dieren aan. Meerkoeten en zelfs een wilde eend vonden een mooie nestplaats in dit "struweel" en tijdens het zwemmen zag ik duidelijk meer leven rondom de uitlopende takken dan rond de dode. Om te kijken of ze ook langer kunnen overleven, zijn er dit jaar stevige wilgentakken als palen in de grond geslagen. Misschien kunnen ze dan goed genoeg wortelen en houden ze het langer vol. Een aantal van ons is besmet met het Wim-Hof virus en heeft een deel van de beschoeiing in ijskoud water zwemmend aangelegd. Wel heerlijk om daarna bij een gloeiende houtkachel op te warmen.

Invasieve exoten

Canadese guldenroede, bamboe, schijnaardbei, reuzenbalsemien, siberische berenklaauw, de notoire Japanse duizendknoop. We hebben er een aardige kluit aan. Na jaren van intensieve bestrijding en

met hulp van de schotse hooglanders hebben we de reuzenbalsemien tot acceptabele aantallen terug weten te brengen. Over het bestrijden van de Japanse duizendknoop heeft Hans Bootsma al eerder artikelen geschreven. Vanwege de enorme schade aan bebouwing die deze plant kan veroorzaken heeft de gemeente een strikt protocol opgesteld waaraan iedere Amsterdamse (groen)medewerker zich moet houden, en wij dus ook. Ik ga niet in details treden, maar in de praktijk zou dat erop neer komen dat we niet meer mogen bestrijden zoals we al jaren doen. Gelukkig heeft Carla een ontmoeting met de betreffende ambtenaren kunnen regelen en na een goed en aangenaam gesprek is besloten dat wij op onze manier door mogen gaan. Een mooi compliment! En van ons uit natuurlijk veel waardering voor de houding van de gemeente. Het zou ook eeuwig zonde zijn als we hadden moeten stoppen aangezien de resultaten uitstekend zijn (zie de artikelen van Hans Bootsma, *Oever67* en *Oever77*).

De schotse hooglanders

Het was geen best jaar voor de schotse hooglanders. Het begon nog goed op zestien augustus: er werd een kalfje geboren met een prachtige bonte tekening (augustus is wel laat in het jaar). Maar op een paar waarnemingen na is het verder niet meer gezien. Het zal ergens in het gebied liggen. Eerste kerstdag kwam vervolgens een melding dat onze stier was overleden. We weten niet waardoor of waaraan, zo oud was hij nog niet. Om de gelederen nog verder uit te dunnen

Werkzaamheden op het depot voor oeverbeschoeiing / Foto: Hans Bootsma

heeft het jongste stiertje zijn hoof gebroken. In eerste instantie dacht men dat hij een flinke kneuzing had, mogelijk als gevolg van een aanrijding. In zo'n geval mag een dier in de eigen kudde uitzielen, dat geeft minder stress. Maar Carla zag op een gegeven moment dat het geen kneuzing was maar een gebroken en ontstoken hoof. Dat moet wel behandeld worden en het kalf is verdoofd en meegenomen. Inmiddels is hij herstellende en zal zijner tijd weer ergens uitgezet worden.

Zwerfers en kampeers

En dan is er nog nieuws over de Homo sapiens-populatie. We hebben vrijwel altijd een paar zwerfers in het gebied, meestal in vervallen tentjes of gammele bouwwerken. Maar in het Jaagpadbos is tijdens de coronapandemie een prachtig klein huisje gebouwd met zelfs een tuintje erbij (met plastic bloemen, dat dan wel). De kwaliteit doet vermoeden dat het door een gestrande bouwvakker is neergezet. Helaas trekt zo'n gebouwtje ook andere zwerfers aan en dan gaat het snel. De oorspronkelijke bouwer is allang vertrokken, maar het huisje was zo goed gebouwd dat het een (min of meer) echte woning was dus niet zomaar ontruimd mocht worden. De gemeente is lang bezig geweest om alle juridische obstakels uit de weg te ruimen en daarna moest een aantal fysieke sta-in-de-wegs aangepakt worden voor de opruimploeg. Een aannemer heeft een pad gemaaid door het braamstruweel en wij hebben nog een paar liggende boomstammen weggezaagd. Vervolgens zijn de betonnen legoblokken die de ingang van het bos voor auto's versperren weggehaald. Direct daarop hebben verschillende woonwagenbewoners van deze toegang gebruik gemaakt om op het veld te bivakkeren. En u zult begrijpen, die mogen juridisch niet zomaar weggestuurd worden. Tsja.... Wordt vervolgd.

Waarnemingen

Ijsvogels waren afgelopen jaar vaak te zien. Voor wie geïnteresseerd is, een paar goede plekken zijn de brug over de sloot bij het Witte Wieven talud, de brug bij de Johan Huizingalaan en ons eigen depot. We zijn bezig om ijsvogelwanden te regelen dan wel zelf te maken nabij het Witte Wieven veld en op een achterafhoekje van het depot. Op initiatief van Nico Jansen is er ooit een ijsvogelwand gemaakt naast de poel bij het gemaal als onderdeel van zijn project "Oase aan de Zuidas". Daar hebben enkele jaren ijsvogels in gebroed en waren vaak prachtig te zien. Inmiddels is deze wand volledig vergaan, dus tijd voor een nieuw initiatief.

Zoals altijd, een paar leuke meldingen uit de agenda: dit jaar voor het eerst een andoornbij in het gebied, een prachtige kolibrievlinder op het puinbed in de depottuin, zwanenbloem in de oever van de Nieuwe Meer, een vliegenvanger (al dan niet bont), dodaarsjes op de Nieuwe Meer (horen bij mijn favorieten) en "ouderwets veel zweefvliegen op heelblaadje".

En tot slot de gebruikelijke waarnemingen van nachtegalen en vlinders. De vlinders werden bij de vaste routes dit jaar vooral vertegenwoordigd door de witjes en het bonte en bruine zandoojje. Buiten de route werd dit jaar weer wat vaker het zwartsprietdikkopje waargenomen, een 'grasvlinder' die het bij ons even wat minder deed. Erg leuke waarnemingen (die ikzelf helaas gemist heb) waren een koninginnenpage op het depot en een keizermantel in het gebied. Van de nachtegalen kan ik melden dat ze wederom hun vaste plekken hebben ingenomen. De komende nachtegalenexcursie is eerder in het jaar gepland omdat we anders de kans hebben dat ze over het hoogtepunt van de zang heen zijn. De opwarming valt toch echt niet meer te ontkennen.

Wichert Stemerding

- OPROEP -

Vereniging 40 jaar jong

In 2024 bestaat de vereniging 40 jaar en dat willen we natuurlijk niet ongemerkt voorbij laten gaan. Daarom heeft het afgelopen jaar een voorbereidingscommissie bestaande uit een aantal leden en een bestuurslid flink wat ideeën op papier gezet en die aan het bestuur voorgelegd. Als onderwerpen zijn bijvoorbeeld genoemd het laten maken van een nieuwe kaart van de Oeverlanden, het houden van een symposium met als onderwerp het versterken van de natuurwaarden in de Oeverlanden en ook het uitgeven van een boek over bijzondere planten en dieren in het gebied. Het is de bedoeling dat een aantal van die ideeën dit jaar verder wordt uitgewerkt. Daartoe is een oproep naar de leden uitgegaan voor ondersteuning van werkgroepjes die elk een idee nader uitwerken. Tot op heden zijn er nog weinig aanmeldingen dus hopen wij alsnog dat leden zich aanmelden om samen met andere leden de verschillende ideeën uit te werken.

De vereniging telt momenteel zo'n 675 leden, het zou natuurlijk geweldig zijn als we in 2024 bij het 40-jarig bestaan kunnen melden dat we het 1000ste lid hebben binnengehaald. Dus heb je leuke wervingsideeën, schroom niet en neem contact met ons op via e-mail: bestuur@oeverlanden.nl.

Nodig ook uw burens en kennissen uit om lid te worden; die 1000 leden/donateurs moet haalbaar zijn! Aanmelden kan via het aanmeldformulier op www.oeverlanden.nl > Help mee > Word lid.

Jaarverslag publiciteit en jubileumwerkgroep

Onze vereniging mist een PR-medewerker en daardoor zijn de publiciteits- en ledenwerfacties in het afgelopen jaar beperkt gebleven. Ter voorbereiding van het jubileumjaar 2024 is een jubileumwerkgroep van start gegaan om plannen te bedenken. In het kader van het jubileum willen we meer acties ontplooiën en doen daarvoor een beroep op onze leden om ons daarbij te helpen. Zonder hulp kunnen we alle mooie plannen niet uitvoeren. (informatie en opgave naar bestuur@oeverlanden.nl). Toch is er wel het één en ander gebeurd.

- De folderbakjes die nu overal hangen in de Oeverlanden leveren een bescheiden stroom van nieuwe leden op. Helaas moet zo af en toe een bakje worden vervangen omdat ze zijn vernield en worden de folders gebruikt om een vuurtje te stoken.
- Ook JanKees weet als vanouds nieuwe leden te strikken! Dat lukte hem vooral tijdens het zandsculpturenfestival. Dat leverde veel nieuwe leden op.
- De samenwerking met het Projectbureau Zuidasdok, Waterschap Rijnland, Rijkswaterstaat en de gemeente Amsterdam gaat een pilot natuurvriendelijke Oevers opleveren aan het begin van het jaagpad. Plannen daarvoor worden uitgewerkt door het landschap ontwerpbureau Smartland. Publicitair zal dit een goed item kunnen zijn voor het jubileumjaar.
- De nieuwe website is door Ben Bolscher verder verbeterd, maar met name het ruimtelijke plannendeel moet nog worden geactualiseerd. Onze Facebook en Instagram accounts worden niet goed bijgehouden. Daar

hebben we echt hulp bij nodig!

- Er is een jaarbrief 2022 uitgegeven waarin de plannen voor het komend jaar uiteen zijn gezet.
- Er zijn acht nieuwsbrieven in 2022 verschenen. Naast de aankondigingen van de excursies, worden de laatste ontwikkelingen, en dat zijn er veel, vermeld. Nico Jansen is de redacteur en Ben Bolscher verzorgt de uitgave en de verspreiding. De nieuwsbrief wordt verstuurd naar bijna 700 e-mailadressen.
- De Ontwikkelstrategie de Oeverlanden is door de gemeenteraad in december 2021 goedgekeurd. De VDOB! is zeer actief geweest in het kernteam die de opstelling van de strategie begeleidde en heeft voorkomen dat door die strategie de natuurwaarden van het gebied te veel zou worden aangetast. Onze vereniging wordt veelvuldig in de strategie genoemd als essentieel voor het beheer van het gebied. Nu nog de financiële waardering daarbij...
- Ter voorbereiding van het jubileumjaar is een werkgroep gevormd 'VDOB! 40 jaar jong' bestaande uit eerst zes en later uit vier leden, die een scala van ideeën voor het jubileumjaar heeft bedacht en globaal uitgewerkt. Het verder uitwerken en realisatie daarvan zal in 2023 moeten gebeuren. Maar dat kan alleen als we hulp van de leden daarbij krijgen.

De Oeverlanden is in toenemende mate populair als wandel/uitwaai gebied, En dat is de beste mogelijke publiciteit!

Tom Koudstaal

Even voorstellen: Clary Genuit; kandidaat bestuurslid

Toen ik besloot te stoppen met m'n werkzame leven, moest er natuurlijk wel een zinvolle dagbesteding gevonden worden. Dat was geen moeilijke keuze aangezien ik tijdens m'n vele wandelingen in de coronatijd een enthousiaste groep mensen aan het werk had gezien in een prachtig natuurgebied vlak bij huis. Dus meldde ik me ruim een jaar geleden aan bij de beheergroep van de Oeverlanden. Wat me aantrok was vooral het buiten werken in die prachtige omgeving en daarbij was de fysieke uitdaging na jarenlang werken achter een bureau ook zeer welkom.

Toen me dan ook werd gevraagd om me namens de vrijwilligers van de beheergroep kandidaat te stellen voor het bestuur, hoefde ik ook niet lang na te denken. Behalve dat ik al had gemerkt hoe belangrijk een goede communicatie tussen de beheer(vrijwilligers)groep en het bestuur is, begreep ik ook dat het bestuur zelf wel wat extra handjes kon gebruiken.

Gezien mijn achtergrond als bibliothecaresse/informatie specialist in de juridische dienstverlening en bestuurswerk heb ik weinig relevante ervaring, maar toch denk ik wel m'n steentje bij te kunnen dragen. Er is genoeg belangrijk werk te doen. In het bestuur zal ik de belangen van de beheergroep behartigen en hen zelf ontlasten door allerlei administratieve klussen op te pakken.

Clary Genuit

Financieel jaarverslag 2022 en begroting 2023 (*)

Inkomsten	Begroting 2020	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023
Alle Inkomsten							
Contributies/donaties/giften	10.000	17.422	13.000	18.255	17.500	19.624	18.500
Verkoop boeken etc.	70	1.133	2.000	3.221	2.000	1.993	2.200
Subsidies/sponsoring	-	1.409	1.000	915	750	171	7.500
Rente	15	8	1	0	-	-	100
Excursies/diverse	50	10	50	50	50	133	100
Verhuurinkomsten	-	4.036	2.500	4.522	4.000	9.196	9.000
Totalen							
Totaal ontvangen	10.135	24.018	18.551	26.963	24.300	31.116	37.400
Opname reserveringen			3.000	2.149	4.000	3.086	20.000
Totaal Inkomsten	10.135	24.018	21.551	29.113	28.300	34.202	57.400

Uitgaven	Begroting 2020	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023
Bestuur, uitgeverij							
Bureaunkosten+ bijeenkomsten	1.000	1.023	1.300	1.166	1.300	616	900
Cadeaus	-	405	400	616	650	621	650
PR/Website	90	148	1.000	764	500	1.053	750
Beleid/Procedures	-	896	2.000	604	750	1.010	750
Bankkosten	230	189	250	320	350	413	700
Oever/kalender/uitgeverij	4.400	6.617	6.000	6.471	7.000	7.593	15.500
Abonnement/lidmaatschap	50	50	150	150	125	150	150
Overig	-	-	-	-	-	-	-
Totaal bestuur, uitgeverij	5.770	9.328	11.100	10.091	10.675	11.456	19.400
Terreinonderhoud							
Vergoeding vrijwilligers	2.500	2.500	3.000	3.481	4.000	4.002	4.000
Verzorging	250	256	250	247	300	378	500
Beheer depot	200	165	3.000	2.312	5.000	2.827	21.500
Materiaalkosten	300	1.975	2.000	2.557	3.000	8.040	2.500
Cursussen vrijwilligers	-	-	250	325	350	110	200
Totaal terreinonderhoud	3.250	4.896	8.500	8.922	12.650	15.357	28.700
Educatie							
Excursies, biobende	50	51	100	338	350	355	800
Materiaalkosten educatie	200	-	200	80	200	203	250
Totaal educatie	250	51	300	418	550	559	1.050
Totalen							
Totale kosten	9.270	14.275	19.900	19.431	23.875	27.372	49.150
Reserveringen	-	3.985	2.500	4.475	4.000	9.196	10.000
Subtotaal Uitgaven	9.270	18.260	22.400	23.906	27.875	36.568	59.150
Resultaat	865	5.759	-849	5.207	425	-2.366	-1.750
Totaal Uitgaven	10.135	24.018	21.551	29.113	28.300	34.202	57.400

BALANS per 31-12-2021

Activa		Passiva	
Zakelijke rekening ING bank	2.892	Reservering Depot	7.358
Spaarrekening ING bank	9.350	Reservering de Waterkant*	8.078
ASN zakelijke spaarrekening	38.220	Crediteuren	-
Debiteuren	-	Vermogen 2020	29.819
		Resultaat 2021	5.207
Totaal	50.461	Totaal	50.461

*Reservering huur alleen te besteden samen met Stichting Veldstudie

BALANS per 31-12-2022

Activa		Passiva	
Zakelijke rekening ING bank	2.826	Reservering Depot	7.677
Spaarrekening ING bank	26.350	Reservering de Waterkant*	13.126
ASN zakelijke spaarrekening	38.209	Reservering Jubileum 2024	1.301
Debiteuren	470	Crediteuren	13.650
		Vermogen 2021	34.467
		Resultaat 2022	-2.366
Totaal	67.855	Totaal	67.855

*Reservering huur alleen te besteden samen met Stichting Veldstudie

Toelichting Jaarrekening 2022

Het jaar kenmerkte zich door veel bestuurlijke activiteiten met betrekking tot gemeentelijke ruimtelijke plannen en aanvragen omgevingsvergunning. Financieel zagen we inkomstengroei door goede ledenwinst en huurinkomsten en uitgavengroei door grote investeringen in materiaal.

Opbrengsten

De opbrengsten uit contributies, donaties en giften is verder toegenomen met €1.369. Het verlies van 33 vervallen leden werd ruimschoots gecompenseerd door de aanwas van 95 nieuwe leden, mede dankzij het zandsculpturenfestival. Ook het aantal leden dat gebruikt maakt van onze ANBI-status, groeide met 10 leden. Aan het verzoek om een vrijwillige bijdrage voor de kalender wordt goed gevolg gegeven. Met de gemiddeld bijdrage voor de kalender, bijna €2.300, worden de productiekosten grotendeels gedekt. Onze subsidieaanvraag Nationale Postcode Loterij werd helaas maar voor een deel gehonoreerd. Heem Locaties kon weer voor een groot deel van het jaar 'de Waterkant' verhuren. We ontvingen van hen €6.330. Koude training, gemeente Amsterdam en incidentele verhuur leverden €3.666 aan huurpenningen op. Opname reserveringen betreft opnames uit de reserveringsbudgetten (zie bij balans) voor uitgave voor 'de Waterkant' en het depot.

Kosten

Het totaal aan kosten voor bestuur en uitgeverij is ruim binnen de begroting gebleven. Portokosten bepalen voor een belangrijk deel de bureaunkosten en die waren aanzienlijk lager vanwege minder brieven aan leden zonder e-mailadres. Ons website abonnement is fors duurder geworden en een herdruk van de folder was nodig, totaal kosten €1.063. Kosten uitgeverij zijn stabiel, mede dankzij veel leden die *Oever* of kalenders als pdf of niet, willen ontvangen: 170 minder *Oevers* en 243 minder kalenders. Terreinonderhoud was goed voor €15.357 aan kosten. Aan de beheervrijwilligers hebben we meer dan vorig jaar uitgekeerd (€4.002). De vergoeding per vrijwilliger is nu gemiddeld €1,19 per uur, een verbetering van €0,36 ten opzichte van 2021. Grote uitgaven terreinonderhoud voor depot en materiaal betreffen accugereedschap (€1.982) en buitenmeubilair (€4.573).

Reserveringen en resultaat

De structurele huurinkomsten worden geboekt als reserveringen voor toekomstige uitgaven van het depot en 'de Waterkant' en de bijzondere huurinkomsten hebben we gereserveerd voor het Jubileum 2024. Kosten voor het depot en 'de Waterkant' worden daaruit grotendeels betaald. Het negatief resultaat boekjaar van €2.366 is voornamelijk het gevolg van het besluit om extra buitenmeubilair aan te schaffen. Dat is verantwoord gezien het gezonde vermogen van de vereniging.

Balans

De balans geeft de vermogenspositie weer van de vereniging. De reserveringen zijn verhoogd met de huuropbrengsten. De reservering 'de Waterkant' kan alleen in overleg met de Stichting Veldstudie worden besteed. De vermogenspositie is gezond en in lijn met vuistregels voor vermogens van verenigingen. De debiteuren betreffen nog te innen huurinkomsten en de crediteur betreft een vooruitbetaling van het schilderwerk van 'de Waterkant'.

Begroting Inkomsten

De hoge inflatie is van invloed op de bijdrage van onze leden. Enkele leden hebben daarom hun lidmaatschap opgezegd en de gemiddelde bijdrage per lid zal ook wat lager worden, maar wordt hopelijk gecompenseerd door het toenemend ledenaantal. Wat we kunnen verwachten van subsidie en sponsoring is onduidelijk. Met de gemeente wordt gesproken over hun bijdrage aan beheer. Concreet is er nog niets toegezegd, maar we zullen ons inspannen om dit nu goed geregeld te krijgen. Van bedrijven in het Schinkelkwartier proberen we een bijdrage voor ons komend jubileum te krijgen. De hoogte van de verhuurinkomsten zal vergelijkbaar zijn met die van 2022 en de inkomsten zullen worden toegevoegd aan de reserveringen, waaronder een reservering voor kosten voor het jubileum.

Begroting uitgaven

Veel posten zullen iets hoger uitvallen vanwege de inflatie. De bankkosten zullen extra hoog uitvallen omdat we voor beide banken een witwasonkostenvergoeding moeten betalen. Bij de uitgeverij houden we rekening met de uitgave van een nieuwe kaart. Kosten voor 'de Waterkant' zullen fors toenemen omdat we zullen meebetalen aan enkele structurele verbeteringen van het gebouw. Financiering daarvoor komt uit de opgebouwde reservering. De hoogte van het bedrag kan afwijken dan nu begroot omdat nog niet definitief is welk aandeel we in de kosten zullen dragen en welke verbeteringen zullen worden aangebracht. Aanschaf van materiaal houden we beperkt; investeringen in de gebouwen heeft prioriteit.

Dank

De bijdrage van onze leden blijft de kurk waar de vereniging op draait. Veel leden betalen meer dan het minimum en de leden die gebruik maken van de fiscale aftrek, zorgen voor toekomstvaste inkomsten. Wij danken alle leden voor hun financiële steun. Veel leden maakt ons sterker bij overleg met de gemeente en we krijgen extra middelen voor ons 40-jarig jubileum. Daarvoor hopen we op veel nieuwe leden en vooral ook extra assistentie bij de organisatie; dus meld u aan!

Tom Koudstaal, penningmeester

Op naar 4.000 organismen bij het 40 jaar jubileum!

We weten inmiddels dat de Oeverlanden gigantisch veel soorten herbergt. Planten, paddenstoelen en dan al kriebelbeestjes, ja precies die insecten en spinnen allemaal bij elkaar en ieder in zijn eigen microhabitat. We zitten nu op 3.600 soorten.

De soorten in de Oeverlanden worden regelmatig bijgewerkt op onze website nadat ze zijn gevalideerd. Kijk voor alle planten en dieren in de Oeverlanden op www.oeverlanden.nl/biodiversiteit. Daar staan negentien soorten.

Als wij het voor elkaar krijgen om dit jaar en volgend jaar bij het 40-jarige bestaan van de Vereniging “De Oeverlanden Blijven!” 400 extra organismen in het gebied te vinden, dan staat de teller op 4.000. Dat is 40% van de biodiversiteit van heel Amsterdam. De Noordelijke Oeverlanden is een koploper onder de Amsterdamse parken als het gaat om het aantal plantensoorten of insectengroepen als kevers en wilde bijen.

Hoe bereiken we dit?

Iedereen kan soorten ontdekken. Let goed op tijdens wandelingen in het gebied, maak foto's of plaats je waarnemingen direct op waarneming.nl via een van apps zoals ObsMapp. Er zijn bijna 20.500 waarnemingen uit de Oeverlanden gedeeld.

Gebruik een kijker of juist een loep. Doe mee aan excursies en leer bij over een bepaalde groep. Daarnaast zouden we graag zien dat in het gebied specialisten een groep bewerken. Een taartpunt met een nieuw groep zou in de bijgaande grafiek niet misstaan. Zo weten we nog helemaal niets van algen, van bodemmijten, motmugjes en weinig van o.a. cicaden, veel vliegenvamilies en parasitaire wespen.

We kennen onze soorten toch?

Van vogels, planten, kevers, dag- en nachtvlinders hebben we verstand. Kijk maar op onze website: oeverlanden.nl/biodiversiteit. Bijna elke lijst groeit jaarlijks tot grotere proporties. En dan plaatsen we weer een nieuwe lijst. Vooral het aantal insectensoorten groeit hard, zie het figuur met aantallen. Bij insecten zal naar verwachting het aantal exemplaren in de laatste decennia zijn afgenomen volgens de landelijke trend. Veel soorten zijn er naar mijn ervaring in grote of kleine aantal nog wel en moeten met goed speurwerk te vinden zijn. Of soms met een val of op licht.

Specialisten gezocht

Weet je nog een specialist die het gebied wil aandoen voor algen, mossen, mijten, wormen of een van de insectengroepen? Hij/zij is meer dan welkom. We horen het graag.

Ruud Jansen

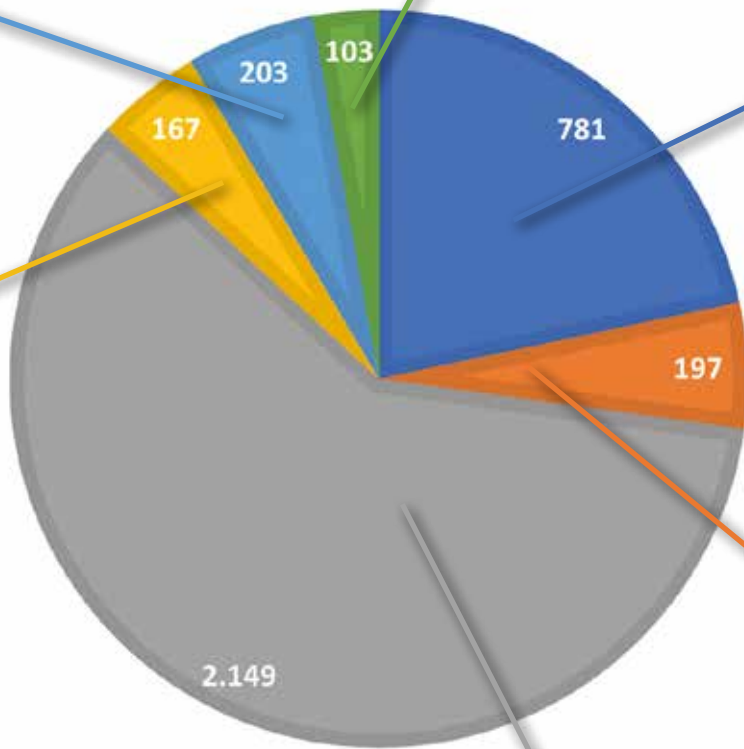

*Foto rivierkreeft: Wikipedia, Entomolo
Foto barnsteenslak: Tello Neckheim
Overige foto's: Hans Bootsma*

VERDELING SOORTEN PER GROEP

- Planten en mossen e.d.
- Paddestoelen
- Insecten
- Overige ongewervelden
- Gewervelde dieren
- Weekdieren

Op het snijvlak van stad en land

De Oeverlanden met de blik naar de toekomst

Volgend jaar bestaat de vereniging alweer 40 jaar, een goede aanleiding om terug te kijken wat er gebeurd is in deze vier decennia. Op de website staat een mooi artikel van Rik van der Helm, een van de oprichters van de vereniging, over het spanningsveld van natuur en recreatie uit 1991 (*). Meer dan dertig jaar geleden schrijft hij over de balans die gezocht moet worden tussen natuurwaarden en de recreatiebehoeften van de stadsbewoners. Hij eindigt optimistisch dat het heel goed mogelijk is dat intensieve recreatie samen gaat met behoud van hoge natuurwaarden, mits daar een geëigend beheer wordt gevoerd.

Sinds die tijd heeft de vereniging daarvoor haar best gedaan met de bescheiden middelen die haar ten dienste stonden en met de inzet van veel vrijwilligers. In de wetenschap dat veel Amsterdammers behoud en beheer van de Oeverlanden een goede zaak vinden. De ondersteuning vanuit de betrokken overheden met de gemeente Amsterdam en de stadsdelen als belangrijkste spelers, was nogal wisselend en soms weifelachtig.

Sinds december 2021 ligt er een door de gemeenteraad aanvaardde 'Ontwikkelstrategie Landschapspark de Oeverlanden', waarin alle betrokken partijen verklaren zich te zullen inzetten

om ons mooie gebied tussen de Schinkel en de Ringvaart en tussen de Sloterweg en de Nieuwe Meer, de voormalige Riekerpolder, te behouden en te beheren. Waar in 1991 nog de wijk Nieuw Sloten met zo'n 15.000 inwoners moest worden gebouwd, kijken we nu naar plannen voor intensieve bebouwing van het zogenaamde Schinkelkwartier, het deel van de voormalige Riekerpolder ten oosten van de Johan Huizingalaan met het kwadrant ten noorden van de Louwesweg waar het verpleeghuis Hof van Sloten, het voormalige Slotervaart ziekenhuis, de bloedbank Sanguin en het Antoni van Leeuwenhoekhuis liggen. Ook hier hoge bebouwingsambities. Alles tezamen moet gedacht worden aan zo'n 25.000 bewoners erbij in de komende decennia.

Voor al deze nieuwe bewoners gaan de Oeverlanden natuurlijk de "achtertuin" worden waar mensen hun noodzakelijke uitloop hebben. Een klein parkje als het Siegerpark krijgt door de fors toegenomen bewoning langs de Sloterweg al een grote extra bezoekersdruk te verwerken. Om de kwaliteit te behouden, zal toezicht en beheer hier een belangrijke rol gaan spelen. Dat geldt ook voor de Oeverlanden die weliswaar wat groter zijn, maar ook weer niet zo heel veel.

Het nog kale moerasbos staat deze winter weer onder water. Het biedt een beeld van "oernatuur" onder de rook van

In de Ontwikkelstrategie is afgesproken om de vereniging voor twee jaar het beheer op te dragen voor het gehele gebied waartoe de benodigde financiële middelen beschikbaar gesteld zullen moeten worden. Dit voornemen moet eerdaags handen en voeten gegeven worden en vooral de bevoegdheid om alle aspecten van het beheer, zowel de natuurgedeelten als de recreatieve delen, voor haar rekening te mogen nemen. Dan weet elke geleding van de gemeente of welke overheid dan ook wie hier verantwoordelijk is. Slechts bij bijzondere aangelegenheden is dan overleg met de ambtelijke instanties of de politiek vereist. Aannemers van Rijkswaterstaat, Zuidasdok, Gasunie, TenneT, Liander of Waternet weten deze organisatie te vinden voor overleg over werkzaamheden in dit gebied.

De Ontwikkelstrategie en het beheerplan waar momenteel aan gewerkt wordt, vormen de basis voor de beheerorganisatie en enkele malen per jaar wordt hierover met de gemeente van gedachten gewisseld. Als aan de randvoorwaarden voldaan wordt en hiertoe de benodigde middelen beschikbaar worden gesteld, kan de natuur van de Oeverlanden tot in lengte van jaren van hoge kwaliteit blijven, dat wil zeggen een hoge biodiversiteit en daardoor een grote

belevingswaarde voor de talloze bezoekers.

Net als in de overige delen van Nederland met nu bijna 18 miljoen inwoners en een enorme omvang van de economie, staat de natuur en het milieu onder grote druk die slechts met de inzet van veel beheer en middelen overeind gehouden kan worden. Net als Rik van der Helm in 1991 ben ik optimistisch dat ons dit gaat lukken voor wat betreft de Oeverlanden en omgeving. In 1908 schreef Jac. P. Thijsse hierover in het Algemeen Handelsblad, dat tegen geringe kosten hier niet een park, maar een parklandschap gemaakt kon worden, met de Nieuwe Meer als centrale waterpartij.

We weten inmiddels ruim honderd jaar later dat hij hierin volkomen gelijk heeft gekregen. Voor de komende eeuw ben ik niet bang.

(*) Zie artikel: https://oeverlanden.nl/informatie_en_documenten/NatuurEnRecreatie-RikVdHelm.pdf

Natuur en recreatie, spanning of harmonie?

Rik van der Helm In: De Gepakte Stad, onafhankelijk stadspolitiek tijdschrift. 7e jaargang nr.40 April 1991

Nico Jansen

de stad op weg naar één miljoen inwoners. Te zien vanaf het fietspad langs de Oude Haagseweg / Foto: Nico Jansen

Steun het referendum Hoofdgroenstructuur (HGS)

Eind vorig jaar zijn de nieuwe plannen voor de Hoofdgroenstructuur gepresenteerd. Het college geeft aan dat de plannen een verbetering zijn, 'omdat de hoeveelheid beschermd groen wordt uitgebreid'. Daar denken veel mensen in de stad anders over. Na een overweldigend aantal ingediende zienswijzen en een op het laatste moment georganiseerde inspraakavond, bleven een flink aantal zorgen bestaan. Vooral de op het laatste moment en na participatiemogelijkheden binnen de Hoofdgroenstructuur opgenomen flexibilisering stuiten op verzet. In de hoop deze zorgen alsnog onder de aandacht te brengen is besloten een referendum te organiseren. Hiervoor zijn nu opnieuw 10.000 handtekeningen nodig. Steun dus nu het referendumbezoek op www.rhgs.nl. Teken ook als u ook het eerste verzoek heeft getekend. Die handtekeningen tellen niet mee!

Foto's voor de kalender 2024

Dankzij ruime steun van de leden hebben we dit jaar een mooie kalender kunnen uitgeven. Ook in 2024 willen we een kalender uitgeven en daar een vrijwillige bijdrage voor vragen. Wij hopen dat we daarvoor ook uw foto's mogen gebruiken. We roepen u op om mooie foto's, gemaakt in de Oeverlanden, naar ons te sturen. Uit de foto's maken wij een keuze voor publicatie in de kalender 2024. En natuurlijk ontvangt u een presentje als uw foto wordt geplaatst in de kalender. Voor opsturen en nadere informatie: Nico Jansen, jandon@planet.nl.

Voorkeurenformulier

Op onze website kunt u een voorkeurenformulier vinden die u kunt gebruiken om uw voorkeuren voor het ontvangen van ons blad *Oever*, voor de jaarlijkse kalender en voor de Nieuwsbrief opgeven. Voor het blad *Oever* en de jaarlijkse kalender kunt u opgeven of u die niet wilt ontvangen of als PDF wilt ontvangen. Als wij nog niet uw e-mailadres hebben, dan kunt u die ook vermelden op het formulier. Het formulier is te vinden op www.oeverlanden.nl onder Contact en info > Algemene informatie.

We zoeken een nieuwe redacteur

Omdat Onno-Sven Tromp zijn redacteurschap heeft neergelegd, zoeken we met spoed een nieuwe redacteur voor ons tweejaarlijks blad *Oever*. De werkzaamheden bestaan uit het opstellen van een voorlopige indeling van het blad, het aanzoeken van leden voor het schrijven van de artikelen, het initieel redigeren van deze artikelen en het verkrijgen van de bijbehorende foto's van de auteurs. Daarnaast is er hiervoor een uitgebreid fotoarchief beschikbaar. Nadat alle artikelen en foto's aanwezig zijn de informatie doorgestuurd naar een bedrijf die de lay-out verzorgt. Na de controle ervan en eventueel suggesties voor aanpassing, wordt de *Oever* naar de drukker verstuurd die de verdere afhandeling verzorgt.

Totale hoeveelheid werk is 30 tot 40 uur, tweemaal per jaar. En natuurlijk krijgt u in het begin de volle ondersteuning van het bestuur. Hierbij willen we vragen of er leden zijn die het werk van Onno over willen nemen en daarmee de uitgave van ons blad '*Oever*' veilig te stellen. Indien u interesse heeft dan kunt u zich melden bij Liesbeth Stricker (voorzitter@oeverlanden.nl).

PR-medewerker

De vereniging zoekt een PR-medewerker ter versterking van het bestuur. Als PR-medewerker geeft u voorlichting en verschaft u intern en extern informatie over onze vereniging. U houdt zich bezig met het schrijven van brochures, persberichten en artikelen voor bladen en websites, houdt de Facebook-pagina bij en geeft binnen het bestuur vorm aan de PR-strategie. Ook hebt u een taak bij het ontvangen van gasten tijdens natuurexcursies en evenementen in het NME-centrum 'De Waterkant', en bij het werven van leden. Iets voor u? De PR-medewerker is ondernemend, heeft een goed communicatief inzicht en affectie met sociale media en internet. Voor informatie en aanmelden: Liesbeth Stricker, voorzitter@oeverlanden.nl of 020-6154557.

Verlag studiedag natuurontwikkeling Noordelijke Oeverlanden

Moerasbos

Inleiding

Goed natuurbeheer kan niet zonder een beheerplan. De plannen die we nu gebruiken komen uit 2000 en 2010, zijn deels verouderd en behoeven aanpassing. Daarnaast heeft de gemeente Amsterdam de vereniging gevraagd een nieuw beheerplan te formuleren dat past bij de Ontwikkelstrategie 2040. Daarom is op 24 november 2022 een studiedag georganiseerd waar diverse ecologen en beheerders van Landschap Noord-Holland, Amsterdam en enkele zelfstandigen met ons om de tafel zijn gaan zitten om hun visie te geven op (de toekomst van) De Oeverlanden. Hieronder staan, per gebiedsdeel of onderwerp de belangrijkste punten die besproken zijn. Let wel; het was een dag vrij brainstormen; sommige ideeën gaan vrij ver of zijn met elkaar in tegenspraak. Dat mag, het doel van de studiedag was niet primair het maken van keuzes, maar vooral het inventariseren van opties. (Het uitgebreide verslag kunt u opvragen bij Tom Koudstaal, penningmeester@oeverlanden.nl). Het werd een zeer geanimeerde bijeenkomst waar actief ideeën en standpunten werden uitgewisseld. We willen alle deelnemers hartelijk danken voor hun inzet en deskundige inbreng. Zoals u hieronder leest, is het een zeer productieve dag geweest.

Het moerasbos

Het moerasbos is steeds verder aan het verdrogen.

Jaren van bladval zorgen voor verlanding, de zomers zijn warmer en droger en de grote aantallen volwassen bomen gebruiken veel water. Door alle bomen valt er ook nog maar weinig licht op het water. We zijn het erover eens dat dit zeldzame landschapstype niet zomaar mag verdwijnen. Maar wat is de beste manier om het te behouden? In de winter staat het water erg hoog maar stroomt het gelijk het gebied uit. We zouden dammetjes kunnen plaatsen om dit te vertragen. Een andere mogelijkheid is bestaande plassen uit te baggeren, wellicht hier en daar zelfs verdiepen tot op het zomerse grondwaterpeil. De mogelijkheid van oppompen van grondwater is ook ingebracht.

Meer extremere opties zijn het kappen (of lippen, ringen of lieren) (*) van een flink aantal bomen of het laten ontstaan van een nieuw moeras, bijvoorbeeld langs de oever van de Nieuwe Meer of in de weilanden in de Riekerpolder. Heel wat opties dus, maar wat zijn de consequenties? Als je dammetjes aanlegt, gaat het waterpeil ook wat omhoog. Veel planten wortelen tot aan het grondwater en kunnen er slechts tijdelijk natte voeten verdragen. Gaat dit een probleem opleveren? En hoe zit het met de beruchte PFAS en andere rommel in de bodem, het laatste rapport daarover is uit ongeveer 1985? En bomen kappen doe je ook niet lichtvaardig. Hier is dus meer onderzoek nodig.

Het droge bos

Gras, ruigte struweel en bos in het graasgebied
Het oorspronkelijke beheerdoel voor het graasgebied was een vrij open, gevarieerde vegetatie. Bloemrijk grasland, ruigtekruiden, struweel en een strookbos en meer boomsoorten dan de oorspronkelijke wilgen en elzen. Maar ondanks ons beheer en de begrazing breiden bos en braamstruweel zich uit ten koste van de diversiteit en de bloemrijke veldjes. De runderen houden het niet zo goed open als de bedoeling was. Er is gepleit voor meer begrazing, gevarieerde begrazing door het jaar heen, begrazing door paarden of gestuurde begrazing door delen af te zetten met grazers daar juist binnen of buiten.

Er zijn ook de nodige voors en tegens genoemd van meer inzet van aannemers. Die kunnen met zwaardere machines veel werk verzetten. Maar machines zorgen mogelijk ook voor bodemverdichting en aannemers werken veel minder kleinschalig. De verruiging van veldjes wordt versneld door bladval van omringende bomen die bovendien zonlicht wegnemen. Gedeeltelijke kap (of lieren, ringen en lippen) (*) zou een optie zijn. Bij de veldjes tussen het fietspad en de Nieuwe Meer zou dit ook gelijk een mooi uitzicht op de oevers en het water geven. Dan zouden we met de boomstammen bepaalde delen minder toegankelijk kunnen maken voor grazers en de verwachte recreanten.

Het jaagpadbos

Op een paar veldjes na is het Jaagpadbos altijd bewust ongemoeid gelaten. De soortenrijkdom lijkt tegen te vallen, maar de belevingswaarde is groot en die willen we graag behouden. Wat gebeurt er als we hier ook begrazing inzetten? Hier waren verschillende meningen over. Als grazers ook hier de braam laten staan en een voorkeur tonen voor eiken, kastanjes, kersen, appels, enzovoorts, gaan we er niet op vooruit. Juist deze soorten ontwikkelen zich er nu meer en trekken allerlei vogels en zoogdieren aan. Tegelijkertijd kan een juiste begrazingsdruk meer variatie geven. We zouden kunnen experimenteren, maar daar zitten veel praktische en financiële haken en ogen aan. Er is dan namelijk veel toezicht en een uitgebreide monitoring nodig.

De meningen over de natuurwaarde van het schouwpad langs de sloot naar 'Ons Buiten' lagen uiteen. Het pad ligt vaak in de schaduw, maar is toch

een bloemenzee met een wereld aan insecten en erg populair bij kikkers en padden. De gemeente heeft toegezegd hier twee keer per jaar ecologisch te laten maaien maar helaas gebeurt dit niet altijd. Dit pad is wel een goed voorbeeld van wat er na rigoureuze kap kan ontstaan. De overgang van land naar water is nu erg abrupt. Er zijn diverse ideeën besproken om dit meer natuurlijk te laten verlopen zodat dieren de sloot makkelijker in- en uit kunnen.

De oeverzones

De oevers van de Nieuwe Meer zijn op veel plaatsen vrij smal. Een bredere en meer geleidelijke overgang van land naar water zou de natuur aanzienlijk meer kansen bieden. De grootste struikelblokken voor het ontstaan van een overgangsbegroeiing met riet zijn de stenige bodem en sterke golfslag. In de ontwikkelstrategie van de gemeente wordt gesproken over zogenaamde vooroevers die als golfbrekers en groeiplaats voor onder andere riet kunnen dienen, dat lijkt een goed idee. Eventueel kan ook de oever met het nodige graafwerk een ander vorm krijgen en een bredere plas-draszone. Dat betekent wel de inzet van graafmachines en de kap van een aantal bomen, daarom zijn we enthousiaster over de vooroevers.

Ecozone

De Ecozone is het westelijke gedeelte van de Oeverlanden buiten het graasgebied. De beheerde stukjes zijn vrijwel zonder uitzondering ecologische hotspots en daarom zeer waardevol. De gemeente is bezig het recreatiegedeelte opnieuw in te richten. De vraag hoe we deze stukken het best kunnen beschermen ligt nog open, maar de gemeente heeft ze in elk geval al aangemerkt als ecologische hotspots met de beschermingsstatus die daarbij hoort.

Faunavoorzieningen

In het beheerplan van 2010 stonden al ijsvogelwanden, broeihopen voor ringslangen en nog meer. Tot nog toe zijn die niet gerealiseerd, maar het tij lijkt te keren. Er werden heel wat ideeën geopperd en met een aantal zijn we al aan de slag gegaan. Er komt een ijsvogelwand aan de westpunt van het gebied. Een veel grotere oeverwaluwand werd ook voorgesteld, maar een locatie daarvoor is nog niet gevonden. We hopen binnenkort ook te

Jaagpadbos

Oeverzone

kunnen werken aan broeihopen voor ringslangen en ondergrondse bijenhoeven in het kader van het project 1000-dierwoningen. We kregen de tip meer onderzoek te laten doen naar vleermuisen in het gebied. Dat 2023 het jaar van de meervleermuis is, zou een goede aanleiding zijn.

Uitbreiden!

Toenemende recreatie zal de natuurwaarde van het gebied geen goed doen. Om het verlies te compenseren zou er in de directe omgeving meer terrein ecologisch beheerd moeten worden. Verbeteringen binnen het huidige gebied zullen waarschijnlijk te weinig opleveren. Er zijn verschillende mogelijkheden genoemd; onder andere het terrein waar vroeger de hondenclub zat, het “kampeerterreintje” ernaast, de weilanden in de Riekerpolder en de bermen van de Riekerweg en Oude Haagseweg.

Conclusie en toekomst

Aan het eind van de dag lagen er aardig wat ideeën en vragen op tafel. In een aantal vervolgbijeenkomsten zullen we de definitieve uitgangspunten en streefdoelen voor het nieuwe beheerplan formuleren. Die zullen met deskundigen van de gemeente en andere organisaties worden besproken. Voor het schrijven van het daadwerkelijke plan zullen we nog

extra deskundigen inschakelen. Hiervoor moeten nog wel de nodige fondsen geregeld worden; we kunnen dat als vereniging niet alleen.

De geplande bebouwing (Schinkelkwartier en Verdi) is noodzakelijk, net als de mogelijkheid voor mensen om in groen te recreëren. De Oeverlanden zullen niet langer een vergeten rafelrandje zijn, maar dat is niet per se erg. Wij blijven werken om er een mooie draai aan te geven zodat de natuurwaarde en het unieke karakter behouden en zelfs versterkt worden.

(* **Lieren:** omtrekken van een boom inclusief de wortelkruit. Soms groeit de boom nog verder, maar meestal niet. **Lippen:** aan één zijde diep inzagen van een stam en deze vervolgens omtrekken. De wortels blijven in de grond en een deel van de stam blijft intact (de ‘lip’). Via deze lip zijn de wortels en de gevallen stam nog verbonden zodat de boom kan doorleven. **Ringen:** brede strook bast volledig rondom verwijderen tot en met het cambium (celdelingslaag waaruit nieuwe bast groeit). De boom zal dan langzaam staande afsterven. Deze drie methoden lijken enigszins op storm- en vrachtschade en geven een natuurlijker resultaat dan reguliere kap.

*Wichert Stemerding
Foto's: Hans Bootsma*

Ecozone

De fietsdriehoek: een geval van kleinschalig beheer

In de Oeverlanden is het nodig op verschillende plekken te maaien om niet alles dicht te laten groeien en de diversiteit aan planten en dieren te behouden. De intensiteit van het maaibeheer varieert, maar op diverse plekken is dat wat intensiever om zo bloemrijk mogelijk grasland na te streven. Eén van die plekken ligt tot aan een bocht van de Oude Haagseweg en is dus vrijwel een stukje zijberm hiervan.

Vroeger liep een veldje binnen het beheergebied van de Oeverlanden, het Rendiermosveldje geheten, door tot aan de bocht van de Oude Haagseweg bij het viaduct naar de Johan Huizingalaan. Er was een aardige vegetatie met onder andere muurpeper en echt duizendguldenkruid. Maar het gedeelte aan het fietspad aan de Oude Haagseweg raakte in 2004 afgesneden van het gebied door het koeienhek. Door de aanleg van een verbindingsfietspad in 2008 raakte het ook nog verstoord. Wat later bleek dat het aardige plantje kandelaartje er nog steeds voorkwam. Voor mij reden het graslandbeheer op deze plek opnieuw op te pakken, want dit gedeelte had blijkbaar nog steeds potentie, ook al was de bodem door de werkzaamheden wel voedselrijker geworden.

Toenemende bloemrijkdom

Na zo'n tien jaar blijkt het maaien op deze plek de moeite waard geweest te zijn want er vestigen zich steeds meer planten die we ook van de middenberm van de bloemrijke Oude Haagseweg kennen. Afgelopen zomer stonden er veel margrietten, maar ook wondklaver, kattendoorn, grote ratelaar, gewone rolklaver, luzerne, rode klaver, wilde peen, echt duizendguldenkruid, en dergelijke. Het toenemende duizendblad maakt misschien wel de vestiging van de blauwe bremraap mogelijk.

In de buurt groeien nog allerlei fraaie soorten die zijn ingezaaid op een zandige richel in de bocht van de Oude Haagseweg. Deze zogenaamde terp werd in 2013 aangelegd ter vervanging van een vangrail, gelijktijdig met de asfaltering van het wegdek. Ze zijn weliswaar van gemeentewege ingezaaid, maar ach, we moeten onze zegeningen maar tellen. Soorten als veldsalie, beemdkroon en rapunzelklokje zouden zich van hieruit best kunnen vestigen in de Fietsdriehoek. Wie weet kan dit gedeelte zich wel ontwikkelen tot een modelvegetatie voor de hele middenberm van de Oude Haagseweg. Bijkomend voordeel van dit kleinschalige maaibeheer is dat al deze soorten een steviger basis krijgen omdat zo een zaadbank wordt opgebouwd. Via de belendende veldjes kunnen ze dan als het ware verder de Oeverlanden worden ingetrokken.

Maairegime

Bij het maaien van een grazige vegetatie moet eerst de keus gemaakt worden tussen één of twee keer

Een icarusblauwtje laaft zich aan de gewone rolklaver

per jaar maaien. Onder gemiddelde omstandigheden is twee keer maaien meestal wel nodig. Dat heb ik, anders dan de middenberm, hier ook zo gedaan. Omdat er langzamerhand steeds meer plantensoorten kwamen, kon de eerste maaibeurt langzamerhand verschoven worden van half juni naar half juli. Na een paar jaar maaide ik bij de eerste maaibeurt nog maar 50% af, omdat er veel bloemen nog in bloei stonden, en deels ook omdat zich planten als wondklaver en echt duizendguldenkruid vestigden die geen twee maaibeurten verdragen. Bij die 50% koos ik natuurlijk vooral gedeeltes uit waar dauwbraam aanwezig was. Op veel zandige graslandjes in de Oeverlanden vormt deze een probleem dat door de stikstofdepositie in de hand wordt gewerkt.

De laatste twee jaar heb ik nog maar 30% bij deze beurt gemaaid; de hoeveelheid bloemen neemt steeds verder toe. Zoals wel vaker, mik ik bij de tweede maaibeurt dan het liefst rondom 7 september, maar omdat ik vind dat tussen twee maaibeurten in principe toch wel twee maanden hoort te zitten, dan rond 15 september. Maaibeurten die te kort op elkaar zitten kunnen gazonachtige effecten teweeg

De Fietsdriehoek, een bloemrijk stukje tussen de fietspaden in de bocht van de Oude Haagseweg bij het viaduct bij de Johan Huizingalaan. Hier staat margriet volop in bloei, die laag blijft vanwege de toen heersende droogte. Op de achtergrond de richel langs de bocht van de autoweg.

brengen waardoor de grassen te veel een zode gaan vormen en minder ruimte laten voor bloemplanten. Maar om voldoende voedingsstoffen af te voeren is het beter niet later dan 15 september te maaien. Zeker bij de middenberm van de Oude Haagseweg waar maar eenmaal gemaaid wordt, is dit noodzakelijk, zeker omdat er een verzuivingsprobleem is.

Wel vond ik dat de vegetatie vorig jaar rond die datum nog dusdanig veel bloemen bevatte, dat ik besloot deze maaibeurt voor de helft pas begin oktober uit te voeren. Bij tweemaal maaien kan dat eventueel wel. Een kleinschalige en flexibele werkwijze, uitgevoerd met bosmaaier en bakfiets, maakt het opknippen van zo'n maaibeurt mogelijk. In het algemeen is fijnmazig en gericht maaibeheer beter mogelijk als men minstens driemaal per jaar een vegetatie aandoet om dan wat kleinere stukken te maaien.

En blij was ik, want tot eind september zag ik regelmatig nog groefbijtjes en andere insecten op de bloemen. Stukken vegetatie over laten staan in het kader van gefaseerd beheer voor schuilplaatsen voor insecten, doe ik op deze plek niet, want het veldje is maar klein, en er is genoeg ruigte in de directe omgeving.

Het groen staat altijd weer zwak

Jammer was dat ook op deze plek het groen altijd weer kwetsbaar blijkt voor externe invloeden. Zo werd op twee plekken de bodem verstoord door de aanleg van glasvezelkabels waarover wij niet ingelicht werden. Anders hadden we in overleg de schade zo min mogelijk kunnen houden, al zag het er naderhand netjes afgewerkt uit.

Een andere tegenslag was dat deze plek afgelopen jaar onverwacht onnodig werd meegenomen met het maaien van de kanten van het fietspad door een grote maaizuigcombinatie van een aannemer,

tot een meter uit de kant. Voor de vegetatie niet persé een ramp, al blijft het opzuigen vervelend vanwege beestjes en (ratelaar)zaden.

Het is elk jaar weer lastig om de aannemers die een deel van het maaierwerk in en rond ons gebied zoals op de Oude Haagseweg uitvoeren, precies te laten doen wat de bedoeling is, en ook op het juiste tijdstip. De coördinatoren Carla en Wichert die overleg voeren over het uitbestede maaibeheer, gaan wel onvermoeibaar door in hun pogingen de weerbarstige aannemerspraktijken in het ecologisch gareel te laten lopen. Gelukkig lijkt het elk jaar een beetje beter te gaan.

*Hans Bootsma
(foto's van de auteur)*

Wondklaver in de bocht van de Oude Haagseweg

Wat kruipt er allemaal rond in de Oeverlanden?

Dan bedoel ik slakken, huisjesslakken en naaktslakken. Wat zijn slakken eigenlijk? Zij behoren tot de weekdieren of Mollusken en deze groep dieren is in aantal soorten na de insecten de grootste groep op onze wereld. Weekdieren leven vooral in de zee, maar dus ook in het zoete water en op land.

In de Oeverlanden komen landslakken voor en in de Nieuwe Meer en in de slootjes en poelen in het gebied zoetwatermollusken. Ik zeg bewust mollusken want in het water leven naast huisjesslakken ook mossels. Grote soorten, middelgrote soorten en kleine soorten mossels. De meest bekende is wel de driehoeksmossel. Deze soort hecht zich vast met draden aan stenen en in het water gegooide fietsen en kunnen talrijk zijn. Ze filteren het water schoon. Wat minder bekend is, is dat de meest voorkomende mossel in de Nieuwe Meer momenteel de quaggamossel is, deze lijkt sterk op de driehoeksmossel en kunnen zelfs gebroederlijk naast elkaar op stenen zitten.

In de Oeverlanden komen relatief veel soorten weekdieren voor, meer dan 80 soorten. Maar meer dan driekwart van deze soorten zijn klein. Kleiner dan 5 mm, een tiental soorten zijn zelfs kleiner dan 3 mm. Om die te vinden moet je heel specifiek zoeken. Voor de soortenlijst kun je onze website raadplegen op https://www.oeverlanden.nl/biodiversiteit/Weekdieren_V20221107.pdf

Waarom komen er zo veel soorten voor in de Oeverlanden? Daar zijn meerdere redenen voor. Allereerst hebben de Oeverlanden meerdere soorten bodems. Veengrond, kalkrijk zand, modder, kleigrond en puinstort. Dit mozaïek aan grond heeft een flink diverse vegetatie doen ontwikkelen. Ook is er wat reliëf aanwezig in de vorm van lichte heuveltjes en wallen zodat er temperatuurverschillen kunnen ontstaan op een klein oppervlak. Dit geeft diversiteit op microniveau. Al die kleine soorten slakjes vinden dan wel een geschikt habitat. Wat ook een belangrijke rol speelt is bodemrust. De Oeverlanden is wel een drukbezocht gebied maar de meeste mensen blijven op de paden en de strooisellaag onder bosjes en bijvoorbeeld in het moerasbos kan zich ongestoord ontwikkelen. Dat is heel goed voor het bodemleven waar de meeste slakken toe behoren. Het ecologisch beheer speelt ook een rol, de natuurlijke successie mag op veel plaatsen zijn gang gaan. Allemaal factoren, die eraan bijdragen dat de Noordelijke Oeverlanden aan de Nieuwe Meer in Amsterdam een rijke flora en fauna heeft.

Het landschapspark de Oeverlanden zijn een prachtig voorbeeld voor het in stand houden van biodiversiteit en in combinatie met het natuurlijk beheer een mooi voorbeeld hoe het zou moeten op andere plekken in en rond de stad als je de biodiversiteit gezond wilt houden.

Vale clausilia - Clausilia bidentata

Zoals onlangs op het televisieprogramma Binnenstebuiten te zien was, leven er bijzondere slakken in de Oeverlanden en natuurlijk minder bijzondere soorten. Maar die hebben dan weer een bijzondere leefwijze. Zie <https://binnenstebuiten.kro-ncrv.nl/buitenleven/video/slakken-in-landschapspark-oeverlanden>.

De vale Caecilia is zo een soort, het oorspronkelijk leefgebied in Nederland is in een beperkt deel in de kalkrijke duinen, zeldzaam langs de grote rivieren en redelijk algemeen in Limburg. Maar deze soort lijkt zich wel uit te breiden in Nederland. Hoe de soort in de Oeverlanden terecht is gekomen is een raadsel. Inmiddels leeft de soort ook in het Amsterdamse Bos en in het Brettenpark. Het torenvormige huisje heeft fijne ribben en het schelpje is linksgewonden en niet hoger dan 10 mm. De slakjes kun je op de stam van wilgen vinden maar ze leeft ook in de strooisellaag onder hout en stenen

De zwartgerande tuinslak (er is in Nederland ook een witgerande tuinslakken soort) is algemeen in Nederland. Deze soort leeft in tuinen maar ook in het wild. In de Oeverlanden is deze soort opvallend

omdat ze veel verschillende kleuren heeft en de huisjes hebben soms wel of geen donkere banden. Dat heeft allemaal te maken met de habitat waar ze leven. Lijsterachtigen kunnen kleuren zien en vangen de slakken op zicht. Als de slak geel gekleurd is en in dood riet zit is het niet makkelijk te vinden. Zo selecteert de natuur de kleurenvariatie.

Zoals in het televisieprogramma te zien was, leeft er langs vochtige oevers de donkere glimslak. Een kleine huisjesslak, die met tientallen kan voorkomen op modder, valhout of oeverplanten. Het slakje is bijna zwartgekleurd en het huisje glimt, vandaar de naam. In droge gebieden vind je hem niet. Ook niet na regen. Het moet vrijwel permanent vochtig tot nat zijn voor deze soort.

Naaktslakken zijn niet algemeen te vinden in de Oeverlanden. Ze zijn wel makkelijk te zoeken onder valhout. Afgebroken takken die blijven liggen zijn ideale plaatsen voor bodemdieren om overdag onder te schuilen. Meestal gaan slakken 's nachts op pad, dan is het vaak minder droog en zonnig. Naaktslakken hebben overigens wel een huisje, eigenlijk een overblijfsel van een huisje. Onder de mantel zit een kalkplaatje of korreltjes. Dit noem je dan rudimentair. Naaktslakken zijn dus verder geëvalueerd dan huisjesslakken. In de Oeverlanden komen akkerslakken, aardslakken en wegslakken voor. Een bekende aardslak is de tijgerslak. Deze naaktslak kan zo een 15 cm lang worden en elke slak heeft een unieke tekening, soms gestreept en soms gevlekt als een tijger. Deze soort is onder hout te vinden in wilgenbosjes of op het depot onder rommel. In de Oeverlanden leven ook duinslakken, meerdere soorten, vaak zijn de lege huisjes te vinden op zanderige wat meer open plekken. Ze houden van warmte en kunnen goed tegen droogte. Ze zullen wel steeds minder voorkomen want de Oeverlanden groeit steeds verder dicht, daarom worden er stukken gemaaid. Dan ontstaat er geen bos en blijven bepaalde bloemrijke kruiden hun habitat behouden. De schotse hooglanders spelen ook een rol in het openhouden van graslanden. De duinslakken profiteren daarvan. De kleine kartuizerslak (niet zo klein 15 mm, maar heet zo omdat er ook een grote kartuizerslak is, die trouwens ook in de Oeverlanden voorkomt) leeft op open zandgrond bij het Chris Artzenpad

Zwartgerande tuinslak - *Cepeae nemoralis*

en centrale fietspad. Het is een zeldzame soort in Nederland en staat op de Rode Lijst als bedreigd.

Er zijn zelfs twee soorten slakjes, die onder de grond leven. Deze huisjesslakken zijn blind en leven van schimmels onder de grond die waarschijnlijk leven in wormengangetjes. Het betreft het aardschijfje (zoals de naam al zegt een slakje met een schijfvormig huisje) en het blindslakje (een slakje met een torenvormig doorschijnend huisje. Deze kleine slakjes (2,5 tot 5 mm) leven in het westelijk deel van de Oeverlanden waar veengrond en zand samen komen. Soms kun je een huisje in een molshoop vinden of in aanspoelsel langs de Nieuwe Meer.

De vereniging "De Oeverlanden Blijven!" bestaat volgend jaar veertig jaar en de Oeverlanden zijn ook zo oud. Geweldig dat een klein team zich nog steeds actief inzet om dit mooiste stukje natuur in Amsterdam voor mens en dier te behouden. Ook namens de slakkensoorten, die in het dichtbebouwde Amsterdam in de Noordelijke Oeverlanden een prima heenkomen hebben gevonden.

Tello Neckheim
(foto's van de auteur)

Gewone wegslak - *Arion rufus/vulgaris*

Heelblaadjes

Natuurlijk koesteren we als beheerders onze meer zeldzame of bijzondere planten, zoals onder meer orchideeën. Maar er zijn ook planten die landelijk misschien niet altijd zo zeldzaam zijn, maar toch lang niet overal groeien. Niet in grote delen van het land en ook niet in de Oeverlanden. Vooral als ze bijzondere waarde hebben voor bijen en andere insecten, word je er als beheerder blij van als ze ergens verschijnen.

Matte bandgroefbij

carusblauwtje - mannetje

Gewone geurgroefbij - mannetje

Een goed voorbeeld hiervan is heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*), een vrolijk geel bloeiende composiet die vooral aan waterkanten groeit, maar niet in het water. Een wat koddig gezicht is, dat de lintbloemen ietsje korter zijn dan de doorsnede van het hartje met de lintbloemen. Het is een beetje de omgekeerde wereld: meestal zijn de lintbloemen van composieten aanmerkelijk langer of ontbreken juist weer. Doorgaans gaat het om redelijk grote groepen omdat de plant zich met ondergrondse wortelstokken uitbreidt. Bladeren en stengels vallen op door een ietwat grijzig, wat wollig aanzien, vooral als jonge plant.

Geelbloeiende composieten zijn belangrijk voor nogal wat bijensoorten; een behoorlijk aantal is er zelfs volledig afhankelijk van. Recente onderzoeken geven opnieuw aan dat de paardenbloem de meeste soorten trekt. Maar ook heelblaadjes, dat pas in de tweede helft van de zomer bloeit, krijgt veel bezoek. De naam ten spijt is het medisch gebruik onduidelijk; de voornaamste kracht van de plant lijkt er in te liggen dat ze in gedroogde vorm sterk ruikt, en zo vlooiën en luizen afweert die ziektes als dysenterie met zich mee zouden kunnen brengen.

Voorkomen

Landelijk gezien komt de plant vooral voor in de duinen, Zuid-Limburg, het Rivierengebied en nog meer in de Zeeuwse delta want de plant groeit goed in brakke omstandigheden. In de rest van het land liggen de groeiplekken enigszins raadselachtig vaak ver uit elkaar. In de Oeverlanden groeien ze op zo'n zes, zeven plekken vanaf het westen in het gebied langs de Ecosloot tot langs de Jaagpadsloot aan de oostkant. In de laatste 20 jaar is het aantal groeiplekken ongeveer gelijk gebleven, al zijn een aantal bestanden verdwenen.

Maar op andere plekken is heelblaadjes weer verschenen, zoals op het vochtige graslandje in de bocht van het Anton Schleperspad tegenover de ingang van het depot, Bosweitje 1, waar regelmatig gemaaid wordt. Een prima plek trouwens om veel insectenwaarnemingen te doen. Een zekere mate van beheer lijkt ook wel nodig, want waar op voedselrijke plekken ruigtekruiden hoog opschieten, krijgt heelblaadjes, zelf maar zo'n 70-80 cm hoog, het moeilijk. Zo is de grote groep aan het poeltje

achteraan de Kleivlakte al een aantal jaren geleden verdwenen. Het is eigenlijk een plant voor matig voedselrijke grond.

Opmerkelijk is dat de soort sinds zo'n twee jaar ook groeit in een veel droger milieu, namelijk rond de boomstammen bij de drie jaar geleden aangelegde parkeerplaatsen langs de Riekerweg voorbij Onklaar Anker. Blijkbaar heeft heelblaadjes hier door de verstoringen bij de aanleg haar kans gegrepen. De kalkrijke omstandigheden in de Oeverlanden helpen ook, hoewel de plant niet van kalk afhankelijk is.

Doelsoort?

Omdat heelblaadjes op allerlei min of meer vochtige plekken kan groeien, maar dat er wel enig beheer nodig is, zou de soort kunnen dienen als een doelsoort. Een haalbare soort maar waar je wel wat voor moet doen, zo gemakkelijk zaait de soort zich nu ook weer niet uit. Volgens de site denederlandsebijen.nl van Arie Koster dienen vegetaties met heelblaadjes eens in de twee tot vijf jaar gemaaid te worden, wel na de bloei natuurlijk, of eens per jaar laat in het seizoen. En extra nodig omdat de stikstof ook bij ons aldoor maar blijft doorregenen. Hopelijk kunnen meer groeiplekken in de toekomst een belangrijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van de bloei in de Oeverlanden om zo de biodiversiteit te stimuleren.

*Hans Bootsma
(foto's van de auteur)*

Baltsende puntbijvliegen (zweefvliegen)

A.Maclef - Atlas des plantes de France (1890)

Tronkenbij - Heriades truncorum

Gewone tubebij - Stelis breviscula

Bonte viltbij - Epeoloides coecutiens /

Foto: Bob van Vree – Achtmaal (NB) – www.waarneming.nl

Bijen

Weer nieuwe bijensoorten in Oeverlanden signaleerd

Afgelopen zomer werden opnieuw twee nieuwe bijensoorten waargenomen, beide koekoeksbijen, dat wil zeggen broedparasieten die hun eitjes leggen in de nesten van een andere bijensoort, meestal één of enkele soorten. De gewone tubebij werd gefotografeerd in de tuin rond het NME-centrum en pas onlangs door de site [waarneming.nl](http://www.waarneming.nl) bevestigd. Ze is zelfs op goede foto's moeilijk te onderscheiden van haar waardbij de tronkenbij waarvan een behoorlijke populatie in het insectenhotel huist. Maar blijkbaar bevatte de opname voldoende details om de soort op 'zeker' te zetten.

De soort wordt nog altijd als zeldzaam aangeduid, maar de soort wordt vaak over het hoofd gezien vanwege deze gelijkenis. Omdat de tronkenbij soms welig tiert in de vele insectenhôtels, komen er ook gewone tubebijen op af. Door het gedrag van sommige bijen bij het insectenhotel had ik al een vermoeden dat het best wel eens om deze parasitair levende soort zou kunnen gaan.

Bovendien werd in het gebied de bonte viltbij gezien waarvoor de gewone slobkousbij als gastheer fungeert. Overigens zonder dat de waardplant grote wederik in de buurt stond, maar een kleine kilometer ervandaan. Het kan natuurlijk om een toevallige zwerver gaan, maar de komende jaren moeten we

Gewone slobkousbij (Macropis europaea) op grote wederik

maar goed opletten of deze soort in de buurt van planten van de grote wederik waar de gewone slobkousbij van afhankelijk is, ook rondvliegt.

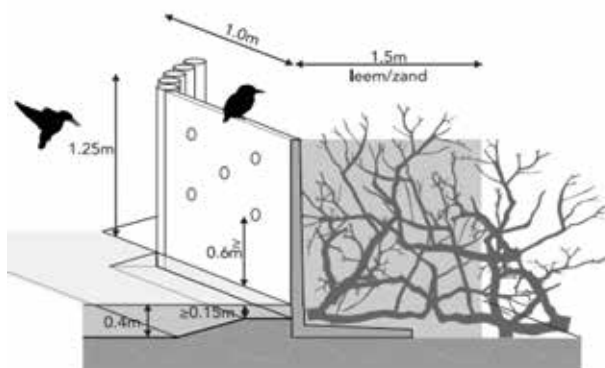
*Hans Bootsma
(foto's van auteur, tenzij anders aangegeven)*

IJsvogelwand in de Oeverlanden

De ijsvogel heeft het in het verleden erg moeilijk gehad in Nederland. Troebel en vuil water, een slechte visstand en weinig nestgelegenheid gaven de vogel weinig kans. Van een dergelijke verdrukking hebben natuurlijk veel meer soorten last. Maar de een is hierin kwetsbaarder dan de ander. Het probleem met de ijsvogel is dat deze soort van nature enorm in aantallen kan fluctueren. Voor je het weet schiet een populatie door een ondergrens heen en is dan te klein om te overleven. Strenge winters kunnen bijvoorbeeld wel tachtig procent van de vogels doden. Anders dan zijn naam suggereert, houdt de ijsvogel namelijk helemaal niet van ijs (*). Het zijn viseters die hun prooi vangen met een snelle duik in het water. Een mooie laag ijs betekent dus hongerijsden; lang op een kale tak boven een wak wachten op de schaarse vissen. Dan ziet iedereen hem duidelijk zitten en mogelijk heeft hij daar zijn naam aan te danken.

Door verbeteringen in natuurbeheer en het creëren van broedgelegenheid stijgt sinds de jaren '90 het aantal broedparen weer en in 2004 is de ijsvogel van de rode lijst gehaald. Broedgelegenheid is echter nog steeds een knelpunt. IJsvogels graven een hol tot ruim een meter diep in een steile oever of een stevige wortelkruit van een omgevallen boom en daar zijn er nog steeds niet zo veel van in Nederland. In de omgeving van de Oeverlanden is er duidelijk nestgelegenheid, we zien namelijk in het broedseizoen regelmatig ijsvogels. Wellicht zitten ze in de steile oevers van de Nieuwe Meer, ze hebben namelijk aan een wand van een goede halve meter hoog al voldoende. Ze geven echter de voorkeur aan een hogere wand, vandaar dat wij aan de slag gaan.

Er zijn verschillende manieren om een ijsvogelwand te maken. Je kunt simpelweg een hoog stuk oever recht afsteken met een spade. Dat zal bij ons moeilijk gaan omdat er te veel stenen en puin in de oever zitten. Bovendien zijn onze oevers niet zo hoog. In het verleden is er bij de gemaalplas een grote wilg omver getrokken. De wortelkruit kwam keurig aan het water te liggen (belangrijk om roofdieren buiten de deur te houden!) en hier hebben een paar jaar ijsvogels genesteld. Probleem was alleen dat de locatie moeilijk bereikbaar was voor onderhoud. Na enkele jaren viel

IJsvogel wand / Gemeente Amsterdam

IJsvogel / Wikipedia, Pierre Delous

de kluit dan ook uiteen en groeiden er planten voor. IJsvogels hebben graag een open aanvliegroute. En als ze een nieuwe gang graven, moeten ze de ruimte hebben om voor die plek te kunnen fladderen. Als er te veel begroeiing is lukt dat niet en houden ze het voor gezien.

Aan dezelfde plas heeft 'Ons Buiten' nu een andere methode gebruikt: een hoop grond met aan de waterkant een houten plaat ervoor zodat het zand niet afbrokkelt (een keerwand). In deze keerwand zijn een paar gaten geboord zodat de ijsvogel daar kan graven. Wij gaan hetzelfde proberen met het zand dat we nog hebben van de zandsculpturen die afgelopen zomer gemaakt zijn. Dit is leemhoudend zand en blijft mooi in vorm. Hierdoor zijn veel dieren er minstens zo dol op als beeldhouwers: hollen die je hierin graaft storten niet snel in. De gemeente zal een vergelijkbare wand maken, maar dan met een betonnen keerwand. Minder mooi misschien, maar wel lang houdbaar.

Een andere vereiste voor ijsvogels is ruimschoots aanwezig in de Oeverlanden: over het water hangende takken. Die zijn onmisbaar als uitkijkposten en visstekjes, maar voor ons ook prachtig want ze zitten daar vol in het zicht. Hou dat soort plekken dus in de gaten!

Wichert Stemerink

(* 'De benaming van IJsvogel is daar van afkomstig, dat men hem op de binnen-Wateren meest aantreft by vriezende Weer. Andere benamingen, van duisterer afleiding, gaa ik voorby.' (Nederlandsche Vogelen - 1770-1829)'

Uitgebreide informatie over de ijsvogel is te vinden op: <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/ijsvogel>

Activiteiten

Voor de activiteiten geldt: verzamelen bij verenigingsgebouw 'de Waterkant' in de Oeverlanden; met uitzondering van de bomenexcursie op 29 oktober: deze start bij de kantine van tuinpark 'Ons Buiten'. Voor leden en kinderen is deelname gratis, niet-leden betalen € 2,50 per persoon en van tevoren opgeven is niet nodig. De natuurwerkdag is voor iedereen gratis, maar juist wel van tevoren opgeven. Meer informatie is te verkrijgen op www.oeverlanden.nl via Contact en info > Verstuur een bericht. Of via info@oeverlanden.nl. Kijk ook op www.oeverlanden.nl/excursies.

Rondje Nieuwe Meer

zondag 16 april 2023, 11.00-15.00 uur

Nu het vaarseizoen van de veerponten weer van start is gegaan, is het weer tijd om het (korte) rondje om de Nieuwe Meer te lopen. Vanaf het depot gaan we dit keer linksom het meer, totaal ongeveer dertien km. Met Nico Jansen.

Excursie Nachtegalen

vrijdag 5 mei 2023, 20.30-22.00 uur

Half april keren de nachtegalen terug in Nederland vanuit hun winterverblijven in Afrika, ten zuiden van de Sahara. De Oeverlanden zijn in het bezit van een kleine populatie van de meesterzanger en laten ze zich horen tot aan de langste dag, 21 juni. Dan vergt het grootbrengen van de jongen alle energie. Met Carla Peperkamp en Wichert Stemerding.

Algemene Ledenvergadering

zaterdag 13 mei 2023, 14.00-17.00 uur

De verslagen over het achter ons liggende jaar worden besproken en plannen voor de toekomst worden gesmeed. Na het bestuurlijk gedeelte is er een extra activiteit. Voor de agenda: zie pagina 3.

Excursie Vogels

zondag 14 mei 2023, 11.00-12.30 uur

Enigszins afhankelijk van de windrichting en hiermee samenhangend omgevingslawaai, genieten van vogelzang van veel soorten bos- en moerasvogels. Met een beetje geluk kunnen we ze ook bewonderen in de bomen en struiken. Met Wendela Tenner en Jan Jongejans.

Excursie Planten

zondag 25 juni 2023, 11.00-14.00 uur

Zo kort na de langste dag is de plantenbloei vaak op z'n best. De Oeverlanden zijn rijk aan soorten planten en de erbij behorende insecten. Wel afhankelijk van de weersgesteldheid. Nat-droog, koud-warm. Altijd weer verrassend. Met Hans Bootsma en Nico Jansen.

Excursie Nachtvinders

zaterdag 19 augustus 2023, 21.30-23.30 uur

De meeste nachtvinders laten zich nauwelijks zien. Met behulp van een verlicht laken worden de nacht actieve insecten gelokt. De vangmethode lokt natuurlijk ook lastige gasten zoals muggen, waarop men bedacht moet zijn bij de kledingkeuze. Met Trees Kaizer en Ruud Jansen.

Excursie Paddenstoelen

zondag 22 oktober 2023, 11.00-12.30 uur en 12.30-14.00 uur

Naarmate de bomen in de Oeverlanden ouder worden, komen er meer paddenstoelen voor. Soms groot en opvallend, soms minuscuul en voor het blote oog nauwelijks waarneembaar. De vondsten zijn sterk afhankelijk van de neerslag in de voorafgaande periode. Veel regen betekent veel paddenstoelen. De excursie mag elk jaar weer op een groot aantal deelnemers rekenen. Als de groep te groot wordt om iedereen te laten genieten van de prachtige exemplaren die te zien zijn in de Oeverlanden, zullen we de groep splitsen en een tweede excursie organiseren. Via de nieuwsbrief en de Website houden we u op de hoogte. Met Christiane Baethcke.

Excursie Bomen op tuinpark 'Ons Buiten'

zondag 29 oktober 2023, 11.00-12.30 uur

In de herfst bereiden bomen zich voor op de winter. Alvorens hun blad te laten vallen om geen water te verdampen, veranderen de bladeren van kleur. Op het tuinpark staan tal van bijzondere bomen. We hopen bijvoorbeeld te kunnen kijken naar cipressen in herfststoot, de ginkgo en de moerbeï met hun gele bladeren en naar de vruchten van de osagedoorn. We vertrekken vanaf het plantsoen voor de kantine van tuinpark Ons Buiten. Met Rinus Hofs en Wouter van der Wulp.

Landelijke natuurwerkdag

zaterdag 4 november 2023, 10.30-14.30 uur

Inmiddels al een traditie om de eerste zaterdag van november om de handen uit de mouwen te steken en bij te dragen aan het beheer van het gebied. Maaien en hooien. Voor een lunch met brood en soep wordt gezorgd. Opgeven is noodzakelijk op www.natuurwerkdag.nl. Met Carla Peperkamp en Wichert Stemerding.

Winterwandeling

zondag 17 december 2023, 14.30-16.00 uur

Juist aan het begin van de winter daalt er een serene rust neer over de natuur. Plant en dier hebben zich voorbereid op de koude. De kalme sfeer heerst in bos en veld en over het water van de Nieuwe Meer. Ook praten we over de ontwikkelingen in de Oeverlanden. Met Nico Jansen en Tom Koudstaal.